

УДК: 330.341.1:658.7(477)

Українська державна академія залізничного транспорту

**ІННОВАЦІЙНИЙ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНИЙ ЦЕНТР ЯК
БАЗИС ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ
ТРАНСПОРТІ УКРАЇНИ**

Остапюк Б. Я.

Українська державна академія залізничного транспорту, Україна, м. Харків

В статті обґрунтовано необхідність створення інноваційного транспортно-логістичного центру, як об'єкту інноваційної інфраструктури залізниць, який сприйме вирішенню проблем інноваційного розвитку галузі. Основною метою центру визначено створення умов для розвитку залізничного транспорту на основі розробок і впровадження інновацій за рахунок формування в галузі замкнутого інноваційного циклу, ґрунтованого на світових досягненнях та можливостях логістики, власному виробничому та інтелектуальному потенціалі. Розроблено його функціонально-організаційну структуру, в рамках якої визначено, що основу інноваційного осередку центру повинні складати такі основні підрозділи, як: відділ інноваційних розробок, експертизи та досліджень, відділ інформації та логістизації, відділ маркетингу та комерціалізації інновацій. Розкрито основні завдання центру та напрямки діяльності його структурних підрозділів.

Ключові слова: інновації, інноваційна інфраструктура, інноваційний транспортно-логістичний центр, напрямки діяльності, залізничний транспорт.

Остапюк Б. Я. Инновационный транспортно-логистический центр как базис внедрения инноваций на железнодорожном транспорте Украины / Украинская государственная академия железнодорожного транспорта, Украина, г. Харьков.

В статье обосновано необходимость создания инновационного транспортно-логистического центра, как объекта инновационной инфраструктуры железных дорог, который будет способствовать решению проблем инновационного развития отрасли. Основной целью центра определено создание условий для развития железнодорожного транспорта на основе разработок и внедрения инноваций за счет формирования в отрасли замкнутого инновационного цикла, основанного на мировых достижениях и возможностях логистики, собственном производственном и интеллектуальном потенциале. Разработано его функционально-организационную структуру, в рамках которой определено, что основу инновационного центра должны составлять такие подразделения, как: отдел инновационных разработок, экспертизы и исследований, отдел информации и логистизации, отдел маркетинга и коммерциализации инноваций. Раскрыты основные задачи центра и направления деятельности его структурных подразделений.

Ключевые слова: инновации, инновационная инфраструктура, инновационный транспортно-логистический центр, направления деятельности, железнодорожный транспорт.

Ostapuk B. J. Innovative transport and logistics center as the basis for innovation in the railway transport of Ukraine / Ukrainian state Academy of railway transport, Ukraine, Kharkiv.

In the article the necessity of creating innovative transport and logistics center, as the object of the innovation infrastructure of the Railways, which will take the decision of problems of innovative development of the industry. Formulated the main objective of the centre. Developed its functional organizational structure in which it is determined that the basis of the innovation center of the cell must contain the following main divisions: the Department of innovation, expertise and research, Department of information and logistical, marketing and commercialization of innovations. Main objectives and activities of its business units.

Key words: innovation, innovation infrastructure, innovation transport and logistics center, activities rail transportation.

Вступ. Ще на початку XX століття більшості економістам стало зрозуміло, що основою конкурентоспроможності на світових ринках та джерелом довгострокового економічного зростання виступають інновації. Й до сьогодні закони економічного розвитку та конкурентоспроможності як окремих галузей, так і в цілому національної економіки базуються, головним чином, на комплексному впровадженні інновацій у всі сфери суспільного життя, в тому числі, і у сферу діяльності залізничного транспорту.

Сучасні ж тенденції функціонування залізничного транспорту України характеризуються не тільки постійним падінням обсягів перевезень, використанням морально застарілого рухомого складу, колійної техніки та технологій ремонту й утримання виробничих запасів, а й втратою галуззю іміджу надійного транспортного перевізника. Зношена колія та висока енергомісткість перевізного процесу стали реаліями Укрзалізниці, які не дозволяють розвиватись галузі на одному рівні з європейськими залізницями.

Така ситуація на залізничному транспорті України обумовлена як невідповідністю існуючої політики Укрзалізниці загальноприйнятим економічним законам розвитку, так і відсутністю в структурі підприємства конкретних інноваційних інституцій, здатних продукувати інновації та забезпечувати їх впровадження в галузі.

Питання підвищення інноваційної активності залізниць, покращення інноваційного середовища та впровадження інноваційної моделі розвитку залізничного транспорту знайшли відображення у великій кількості публікацій вітчизняних вчених. Серед них особливою значимістю відзначаються праці Диканя В.Л., Зубенко В.О., Ільчука В.П., Кірдіної О.Г., Кондратюка М.В., Толстової А.В., Якименко Н.В. та інших [1-6].

Поряд з цим, потребує подальшого вирішення одна з найактуальніших для залізничної галузі на сьогоднішній день проблема – проблема створення дієвих структур, які б виступали базисом впровадження інновацій на залізничному транспорті України, зокрема, таких як інноваційний транспортно-логістичний центр.

Формулювання мети статті. Метою статті є обґрунтування необхідності створення інноваційного транспортно-логістичного центру як об'єкту інноваційної інфраструктури залізниць, який сприятиме інноваційному розвитку залізничного транспорту України, за рахунок розробки його функціонально-організаційної структури та розкриття завдань структурних підрозділів центру в покращенні інноваційного середовища в галузі.

Виклад основного матеріалу. Інноваційний транспортно-логістичний центр – об'єкт інноваційної інфраструктури залізниць, який на основі інтеграції таких ключових компетенцій, як знання і вміння, досвід та навички, технології і інформація, логістика та інновації, створює умови для якісного вдосконалення інноваційного процесу в галузі та сприяє вирішенню проблем інноваційного розвитку залізничного транспорту, прискоренню процесів логістизації його діяльності.

В основі теорії формування інноваційних транспортно-логістичних центрів знаходиться сучасна концепція логістика як системно- та затратно-орієнтована концепція, що створює умови для оптимальної реалізації інноваційного потенціалу та комплексного інформаційного забезпечення інноваційного процесу. Це обумовлено тим, що сучасне розуміння логістики не обмежується лише процесами організації виробничо-збутової діяльності, доставки та управління запасами, обслуговуванням споживачів та формуванням логістичної придатності продукції. Наразі бізнесом та науковцями відведено визначальну роль логістиці саме в організації інформаційної підтримки процесів розробки та реалізації продукції, забезпеченні комплексності протікання інноваційних процесів.

В цьому аспекті головна мета функціонування інноваційних транспортно-логістичних центрів може бути сформульована як створення умов для розвитку залізничного транспорту на основі розробок і впровадження інновацій за рахунок формування в галузі замкнутого інноваційного циклу, ґрунтованого на світових досягненнях та можливостях логістики, власному виробничому та інтелектуальному потенціалі.

Як об'єкт інноваційної інфраструктури залізниць інноваційний транспортно-логістичний центр (ІТЛЦ) виступатиме в якості особливої організаційної структури, яка, з одного боку, визначатиме потреби галузі в тих чи інших видах інновацій, а, з іншого боку, координуватиме та контролюватиме процес протікання інноваційних циклів від самого моменту зародження інноваційної ідеї до моменту її впровадження в діяльність залізниць.

Відповідно до цього основними завдання центру можна визначити:

- покращення інноваційного середовища залізничного транспорту за рахунок організації замкнутого циклу розробки інновацій для потреб залізничної галузі;
- координація наукових розробок, їх науково-технічна і технологічна експертиза;
- моніторинг світових інноваційних розробок для потреб залізничного транспорту і формування на їх основі бази даних інноваційних проектів;
- дослідження вітчизняного ринку виробників продукції для потреб залізничної галузі з вивченням асортименту продукції, оцінкою їх виробничих потужностей з метою встановлення можливості їх подальшого залучення до процесу серійного виробництва інновацій для потреб залізниць;
- встановлення конкретних видів інновацій, на які існує попит з боку вітчизняних залізниць, та оцінках вже існуючих пропозицій даних розробок;
- формування інформаційного середовища для успішного протікання як процесів розробки та впровадження інновацій, так і в цілому процесів розвитку залізничного транспорту.

Для практичного втілення висвітлених вище завдань передбачено, що за своїм складом центр представлятиме багатофункціональну структуру, до складу якої пропонується включити наступні підрозділи: відділ інноваційних розробок, експертизи та досліджень; відділ інформації та логістизації, відділ маркетингу та комерціалізації інновацій, які складатимуть основу інноваційного осередку центру. Окрім того, до складу центру повинні входити: служба складського зберігання та вантажопереробки, служба транспорту, служба митного

оформлення та контролю, а також об'єкти обслуговуючої інфраструктура. Зокрема, навчальний центр підготовки та підвищення кваліфікації персоналу, консалтингово-аналітичний центр, транспортно-експедиторська компанія. Враховуючи такий функціональний склад ІТЛЦ, його функціонально-організаційну структуру можна представити наступним чином (див. рис.1).

Розкриємо детально зміст основних завдань та напрямків діяльності основних підрозділів ІТЛЦ, які складатимуть основу інноваційного осередку центру.

Відділ інноваційних розробок, експертизи та досліджень виконуватиме роботи, пов'язані з:

- розробкою нових та удосконаленням існуючих зразків рухомого складу, колійних машин, несамохідних одиниць, ходових та запасних частин шляхом дослідження існуючих аналогів в практиці закордонного виробництва та застосування окремих їх конструктивних елементів в майбутньому власному зразку;
- оцінкою виробничих потужностей вітчизняних підприємств як промислових підприємств залізничного транспорту, так і підприємств транспортного машинобудування, з метою виявлення потенційних партнерів для виробництва виробу, що проектується;
- проектуванням, складанням і затвердженням креслень зразка майбутньої інновації, підготовкою технічних завдань, ескізних та робочих проектів;
- обґрунтуванням технологічних режимів виробництва даного виробу та узгодженням технічних креслень;
- організацією та контролем над процесом виготовлення дослідного зразка, його експериментальною перевіркою;
- встановленням рівня відповідності експериментального зразка описаним в технічній документації характеристикам та внесенням необхідних змін до технічної документації;
- участю при монтажі, випробуванні, наладці та запуску нової продукції з подальшою передачею її в серійне виробництво.

Відділ інформації та логістизації проводитиме діяльність в сфері:

- аналізу закордонних розробок, які стосуються новітнього рухомого складу, несамохідних одиниць, колійної техніки, ходових і запасних частин для потреб українських залізниць шляхом збору і накопичення інформації про них з подальшою систематизацією і обробкою отриманої інформації та відбором з них перспективних, відповідних потребам Укрзалізниці, проектів;

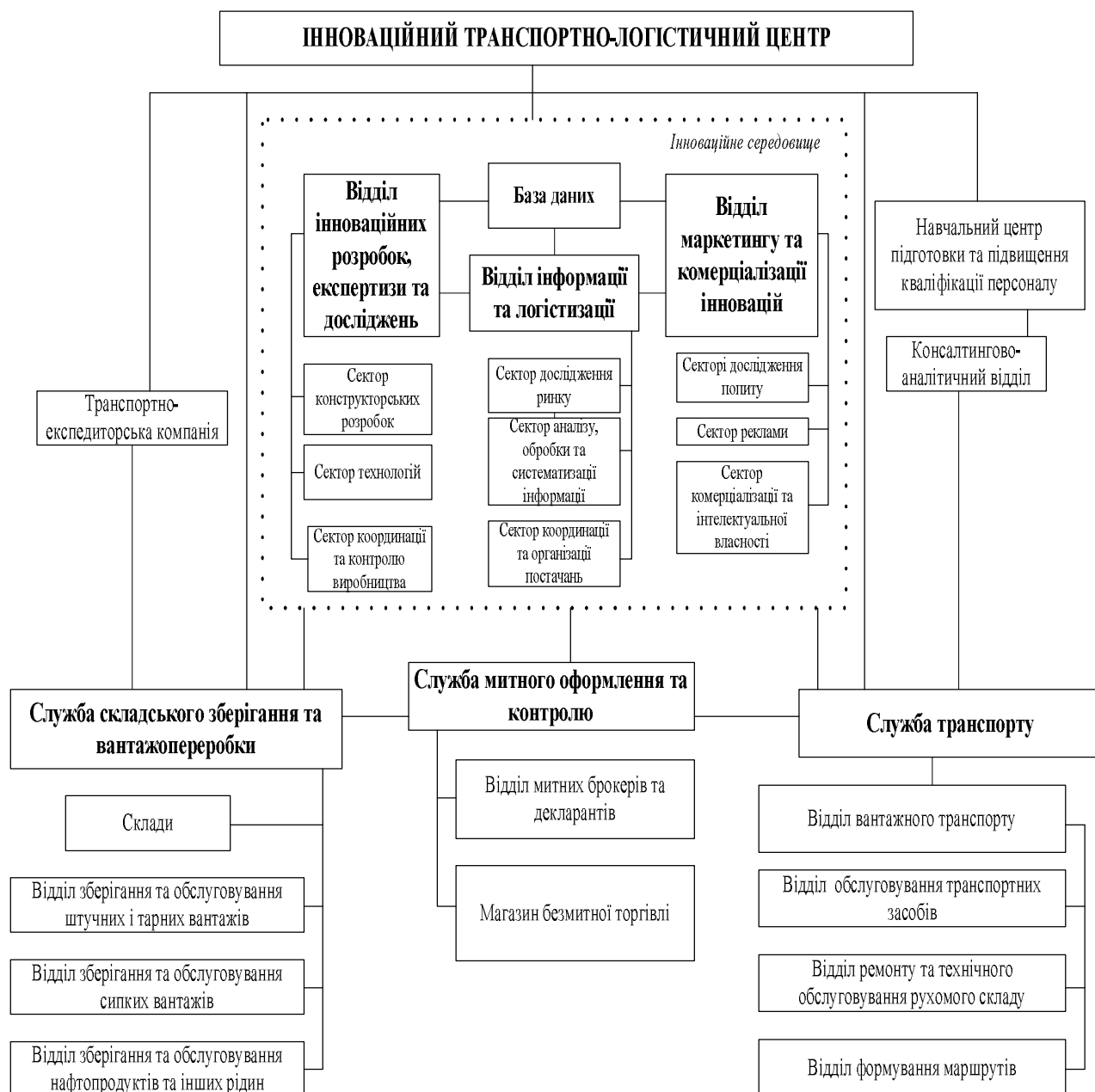

Рис. 1 – Функціонально-організаційна структура інноваційного транспортно-логістичного центру (розробка автора)

- опрацювання відібраних розробок з описом вузлів, агрегатів та деталей, що складають основу закордонного зразка, вивчення його технічних характеристик та особливостей технологічного процесу виробництва;
- накопичення бази даних про існуючі інноваційні розробки, в тому числі, й технології провідних закордонних компаній, що спеціалізуються на виробництві продукції для потреб залізниць;
- аналіз ринку постачальників з метою формування внутрішньої бази потенційних постачальників вузлів та агрегатів як для тієї розробки, що проектується, так і для майбутніх інновацій;
- координації зовнішніх та внутрішніх зв'язків центру з метою встановлення та підтримки тісних партнерських відносин з постачальниками та підприємствами Укрзалізниці для потреб яких призначена майбутня інновація;
- організації і підтримки інформаційного середовища в центрі за рахунок формування комунікаційної мережі, створення інформаційних карт виробів, що проектуються;
- координації та організації процесу постачання вузлів та агрегатів закордонного виробництва, необхідних для виробництва інноваційної розробки шляхом узгодження з партнерами термінів та обсягів поставок, маршрутів їх доставки.

Спеціалісти відділу маркетингу та комерціалізації інновацій виступатимуть свого роду посередниками інноваційного процесу в центрі, забезпечуючи реалізацію наступних основних задач:

- оцінка сили конкуренції на внутрішньому ринку виробників продукції для потреб українських залізниць;
- з'ясування потреб залізниць в конкретних видах інновацій та прогнозування на цій основі майбутнього попиту з боку Укрзалізниці;
- розробка стратегії розвитку ІТЛЦ, його маркетингової та кадрової політики;
- пошук конкретних замовників відповідних інновацій, укладання з ними угод про співпрацю;

- розробка та реалізація рекламних заходів, спрямованих на стимулювання попиту;
- оцінка конкурентоспроможності та технічного рівня отриманого інноваційного зразка з метою встановлення можливості його майбутнього комерційного використання;
- підготовка матеріалів для ліцензування і патентування створених інноваційних продуктів;
- розробка бізнес-планів з комерціалізації проектів, здійснюваних за участю ІТЛЦ.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, на сьогоднішній день залізничний транспорт України потребує реалізації радикальних заходів, спрямованих на покращення техніко-експлуатаційних показників роботи залізниць, оновлення їх техніко-технологічної бази, що можливо забезпечити виключно за рахунок впровадження інновацій. Організація інноваційного транспортно-логістичного центру, як об'єкту інноваційної інфраструктури залізниць, є єдиним ефективним заходом в вирішенні даної проблеми, який сприятиме не тільки формуванню інноваційного середовища в галузі, її інноваційному розвитку, але й стане основою для переходу до якісно нового рівня функціонування залізничного транспорту, відновлення його конкурентоспроможності.

Література:

1. Дикань В. Л. Забезпечення ефективності інноваційної діяльності підприємств залізничного транспорту: монографія / В. Л. Дикань, В. О. Зубенко. – Х.: УкрДАЗТ, 2008. – 194 с.
2. Дикань В.Л. Модель інноваційного конгломерату, як інструменту забезпечення конкурентоспроможності національної мережі МТК [Текст] / В.Л. Дикань, А.В. Толстова // Вісник економіки транспорту і промисловості. Збір наук. праць – Харків, УкрДАЗТ, 2010. - № 31. - с. 13-18.

3. Ільчук В. П. Інноваційно-інвестиційні системи залізничного транспорту: становлення та розвиток / В. П. Ільчук. – К. : Логос, 2004. – 381 с.

4. Кірдіна О. Г. Інтеграційні процеси та задачі інвестиційно-інноваційного розвитку залізничного комплексу / О. Г. Кірдіна // Вісник ХНАУ – 2010. - № 11. – С. 189-201.

5. Кондратюк М.В. Створення науково-інноваційної групи на залізничному транспорті України [Текст] / М. В. Кондратюк // Вісник економіки транспорту та промисловості. Збірник наукових праць. – Харків: УкрДАЗТ. - №33. – 2011. – С. 49-51.

6. Якименко Н. В. Удосконалення принципів здійснення інвестиційно-інноваційної діяльності залізничного транспорту України / Н. В. Якименко // Економічний простір. – Д, 2012. - № 63. – С. 179-185.

References:

1) Dykan V. L. Zabezpechennya efektyvnosti innovatsiynoyi diyal'nosti pidpryyemstv zaliznychnoho transportu: monohrafiya / V. L. Dykan, V. O. Zubenko. – Kh.: UkrDAZT, 2008. – 194 p.

2) Dykan V.L. Model' innovatsiynoho konhlomeratu, yak instrumentu zabezpechennya konkurentospromozhnosti natsional'noyi merezhi MTK / V.L.Dykan, A.V. Tolstova // Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti. – Kharkiv: UkrDAZT, 2010. - № 31. - P. 13-18.

3) Il'chuk V. P. Innovatsiyno-investytsiyni systemy zaliznychnoho transportu: stanovlennya ta rozvytok / V. P. Il'chuk. – K. : Lohos, 2004. – 381p.

4) Kirdina O. H. Intehratsiyni protsesy ta zadachi investytsiyno-innovatsiynoho rozvytku zaliznychnoho kompleksu / O. H. Kirdina // Visnyk KhNAU. – 2010. - № 11. – P. 189-201.

5) Kondratyuk M.V. Stvorennya naukovo-innovatsiynoyi hrupy na zaliznychnomu transporti Ukrayiny / M.V. Kondratyuk // Visnyk ekonomiky transportu ta promyslovosti. – Kharkiv: UkrDAZT. - 2011. - №33. — P. 49-51.

6) Yakymenko N. V. Udoskonalennya pryntsyviv zdiysnennya investytsiyno-innovatsiynoyi diyal'nosti zaliznychnoho transportu Ukrainy / N. V. Yakymenko // Ekonomichnyy prostir. – D, 2012. - № 63. – P. 179-185.